

9.8.2023

MML 75357/00 08/2023

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 16.6.2023, VN/4383/2023, VN/4383/2023-MMM-1

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO ESITYKSESTÄ LAEIKSI UUSJAKOJEN TUKEMISESTA ANNETUN LAIN JA ERÄIDEN MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNON-ALAN LAINOJEN JA SAAMISTEN SIIRTÄMISESTÄ VALTIOKONTTORIN HOIDETTAVAKSI ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi uusjakojen tukemisesta annetun lain ja eräiden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainojen ja saamisten siirtämisestä Valtiokonttorin hoidettavaksi annetun lain muuttamisesta. Maanmittauslaitos lausuu asiassa seuraavaa.

Uusjaosta tilusjärjestely

Maanmittauslaitos esittää, että seuraavassa kiinteistömuodostamislain (KML) uudistuksessa uusjako korvataan toimituslajilla tilusjärjestely ja samassa yhteydessä nyt esitetyn lain termistö muutetaan tätä vastaavaksi. Tilusjärjestely on vakiintunut nimike, kun KML:ssa tarkoitetuista uusjaosta on käytännössä (*de facto*) kysymys pelto- tai metsätilusjärjestelyistä maanomistajien ja sidosryhmien kanssa. Myös eri viestintävälineet käyttävät tilusjärjestelyä viestinnässä ja kirjoittavat tilusjärjestelystä samassa tarkoituksessa. Toimituslajin uusjako käyttäminen tukemislaisissa on tällä hetkellä kuitenkin ainoa oikea tapa terminologisesti (*de jure*) ja lainsäädännön systematiikan kannalta.

Tuen hakeminen (10 §)

”Jotta valtion tuki voitaisiin katsoa Euroopan unionin lainsäädännössä hyväksyttäväksi tueksi, tulee sillä olla kannustava vaikutus. Tuella katsotaan olevan kannustava vaikutus, jos tuensaaja on jättänyt kyseiselle jäsenvaltiolle tukea koskevan kirjallisen hakemuksen ennen hanketta koskevien töiden tai toiminnan aloittamista.”

Uusjaolla on monelta osin pakkotoimenpiteen oikeudellista luonnetta. Ratkaisuja haetaan kuitenkin aina ensisijaisesti neuvottelujen kautta. On vääjäämätöntä, että päätös uusjakosuunnitelmasta tai esimerkiksi tiehankkeesta ei ole mahdollisesti muutaman yksittäisen osakkaan kannalta mieleinen, mutta päätös on välttämätön kokonaisuuden toteuttamisen näkökulmasta. Asianosaisten passiivisuus tai jopa vastustus johtaa

9.8.2023

MML 75357/00 08/2023

ongelmiin henkilöiden tavoittamisen ja tukihakemusten allekirjoittamisen kannalta. Kuitenkin kiinteistönmuodostamislain periaatteista tilusjärjestelyissä seuraa, että heille voi aiheutua tilusten järjestelystä tai toimenpiteestä hyötyä ja näin ollen myös kustannuksia. Sovellettaessa kiinteistönmuodostamislakia ja ehdotettua uusjakojen tukemislakia voidaan joutua tilanteeseen, jossa joiltakin uusjaon osakkailta kustannukset peritään tukihakemuksen puuttuessa täysimääräisinä ilman tukea.

Edellä kuvattu haaste on tiedostettu Maanmittauslaitoksessa lain valmistelun yhteydessä. Tämä on lain soveltamisen näkökulmasta isoin kysymys. Uusjakotoiminnan näkökulmasta olisi toimivinta, jos jako-osakkaat voisivat yhdessä toimia tuen hakijana vesioikeudellista yhteisöä (Valtioneuvoston asetus maatalouden rakennetuesta 265/2023 § 26) tai yksityistien tiekuntaa (Valtioneuvoston asetus yksityisteistä 1069/2018 § 4) vastaavalla tavalla. Tämän tyyppinen menettely vaatisi muutoksia lisäksi kiinteistönmuodostamislakiin. Siten seuraavassa kiinteistömuodostamislain uudistuksessa olisi tärkeää ottaa huomioon uusjaon jako-osakkaiden järjestäytymismahdollisuus ja mahdollisuus toimia tuen hakijana.

Tuen myöntäminen

Lakiehdotuksessa on otettu huomioon hyvin muun kuin maatalouden alkutuotannon harjoittavan yrityksen asemaa tuen saajana. Maatalouden alkutuotantoa harjoittaville jako-osakkaille hallinnollisten kustannusten tuki ja investointituki myönnettäisiin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettuina tukina. Muille kuin maatalouden alkutuotannossa toimiville jako-osakkaille hallinnollisten kustannusten tuki ja investointituki myönnettäisiin yleisen *de minimis* -asetuksessa säänneltyinä vähämerkityksisinä tukina.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksessä arvioidut taloudelliset vaikutukset vastaavat Maanmittauslaitoksen tekemää euromääräistä arviota. Uusjakotoiminnan hehtaariohittaiset kustannukset ovat merkittävästi alentuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana toiminnan tehostuttua ja edelleen tehostuessa. Lakiehdotuksen mukainen tukihakumenettely tulee aiheuttamaan lisäkustannuksia, joiden lopullinen taso pystytään käytännössä havainnoimaan vasta lain soveltamisen kautta.

Terminologia

Uusjaon yhteydessä toteutettavien rakentamistoimenpiteiden ympäristövaikutukset arvioidaan toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa ja niihin pyydetävissä ELY-keskusten lausunnoissa. Toteutettavia toimenpiteitä kyetään hyvin harvoin tarkastelemaan esimerkiksi yksittäisen peltolohkon kuivatuksen näkökulmasta, vaan kysymys on aina enemmänkin pel-

9.8.2023

MML 75357/00 08/2023

toalueen tai valuma-alueen vesienhallinnasta Siksi on hyvä, että lakiehdotuksessa korvataan kuivatus terminä vesienhallinnalla. On kuitenkin hyvä havaita, että maa- ja metsäalueiden maankäytön yhteydessä vesienhallintajärjestelmän sijasta käytetään sanottua termiä, *vesienhallinta*. Siten laissa olisi syytä enneminkin säätää vesienhallinnan mukauttamistoimenpiteestä kuivatuksen asemesta.

Samalla Maanmittauslaitos tuo esiin, että myös kiinteistönmuodostamislain esim. 73 ja 88 §:ssä säännellään kuivatuksesta, mikä olisi tulevan lain kannalta otettava huomioon KML:n tarkistuksissa.

Tieverkoston ja vesienhallintajärjestelmän mukauttamistoimenpiteiden kilpailuttaminen

Lakiehdotuksen 11 § perusteluissa lausutaan:

”Uusjaon yhteydessä voi tulla suoritettavaksi esimerkiksi sellaisiakin rakentamistoimenpiteitä, jotka on kilpailutettava ennen urakoitsijan valitsemista. Pienemmät rakentamishankkeet ovat toteutettavissa ilman kilpailutustakin paikallisten urakoitsijoiden toimesta.”

Lähtökohtaisesti uusjaon yhteydessä toteutettavat toimenpiteet kilpailutetaan. Urakan tarjoaminen ilman kilpailutusta paikalliselle urakoitsijalle on ristiriidassa toiminnan läpinäkyvyyden ja tasapuolisuuden osalta. Siksi olisi paikallaan muuttaa perusteluissa mainittua tekstiä. ”Uusjaon yhteydessä toteutettavat rakentamistoimenpiteet kilpailutetaan ennen urakoitsijan valitsemista.”

Pääjohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Pasi Patrikainen

Maanmittausneuvos

Allekirjoitettu sähköisesti
Markku Markkula